

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์

การรับงานมาทำที่บ้าน เป็นวิธีการจ้างงานอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้ว่าจ้างได้ใช้วิธีส่งมอบงานให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านหรือนอกสถานประกอบการของผู้ว่าจ้าง เป็นการช่วยลดปัญหาการว่างงานได้ทางหนึ่ง การจ้างงานวิธีนี้ส่วนใหญ่ไม่มีรูปแบบการจ้างและกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และยังไม่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง ดังนั้นผู้รับงานมาทำที่บ้านจึงเป็นแรงงานอีกกลุ่มหนึ่งที่รัฐพยายามที่จะเข้ามาดูแล โดยมีนโยบายที่จะขยายและปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพครอบคลุมถึงผู้รับงานมาทำที่บ้าน ให้มีสิทธิได้รับและเข้าถึง สวัสดิการความคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึงและเหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับงานต่อไป

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำ โครงการสำรวจการรับงานมาทำที่บ้านขึ้นครั้งแรกในปี 2542 ครั้งที่สองในปี 2545 และครั้งที่สามในปี 2548 เพื่อให้ได้ข้อมูลต่อเนื่องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและพิจารณา กำหนดแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบาย ในการส่งเสริมและขยายความคุ้มครองทางสังคมอันเป็นประโยชน์ต่อผู้รับงานมาทำที่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับงานมาทำที่บ้าน ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา การทำงานอาชีพหลัก และอุตสาหกรรมหลัก เป็นต้น
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการรับงานมาทำที่บ้าน ได้แก่ ลักษณะงานที่รับมาทำ ประเภทอุตสาหกรรม รูปแบบและวิธีดำเนินงาน รายได้หรือค่าตอบแทน
3. ข้อมูลด้านสวัสดิการและความคุ้มครอง
4. ข้อมูลด้านการรวมกลุ่มของผู้รับงานมาทำที่บ้าน
5. ข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ การฝึกอบรม ปัญหาจากการรับงาน และความช่วยเหลือที่ต้องการ

### 1.2 ขอบข่ายและคุ่มรวม

ครัวเรือนที่เข้าข่ายการแจงนับในการสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ ครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนพิเศษทุกครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนอายุ 15 ปีขึ้นไปรับงานมาทำที่บ้าน ไม่รวมครัวเรือนสถาบันและครัวเรือนชาวต่างประเทศที่ทำงานในสถานทูตหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีเอกสิทธิ์ทางการทูต

ประชากรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนพิเศษทุกครัวเรือน ที่ตกเป็นตัวอย่าง

### 1.3 คาบเวลาที่ใช้ในการสำรวจ

ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ หมายถึงระยะเวลา 12 เดือน นับจากวันก่อนวันสัมภาษณ์ย้อนหลังไปเป็นเวลา 12 เดือน ซึ่งการสำรวจครั้งนี้ดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ 2548

## 1.4 คำนิยามที่สำคัญ

### 1. การรับงานมาทำที่บ้าน (Home Work)

หมายถึง งานที่ทำโดยบุคคล ซึ่งรับงานมาทำนอกสถานที่ประกอบกิจการของผู้ว่าจ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นที่บ้านหรือบริเวณบ้าน จึงทำให้มีชื่อเรียกว่า การรับงานมาทำที่บ้าน โดยมีลักษณะการทำงานตามนิยามความหมายของผู้รับงานมาทำที่บ้าน

### 2. ผู้รับงานมาทำที่บ้าน (Homeworkers)

หมายถึง บุคคลที่รับงานมาดำเนินการ โดยต้องมีลักษณะการทำงานที่สำคัญคือ

1. สถานที่ที่ทำงานเป็นสถานที่ใดก็ได้ ที่มีใช้สถานที่ประกอบการของผู้ว่าจ้าง
2. งานที่รับมาทำต้องส่งคืนผู้ว่าจ้างให้ครบตามจำนวนที่ตกลง นอกจากนั้นในบางโอกาสอาจจะมีการทำงานนั้นและขายให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้ว่าจ้างก็ได้ แต่ไม่นับผู้ที่ทำงานนั้นเพื่อขายเพียงอย่างเดียวซึ่งจะไม่มีผู้ว่าจ้าง
3. มีการตกลงค่าตอบแทนกับผู้ว่าจ้าง ซึ่งอาจเป็นค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้กำหนดเอง หรือผู้รับงานมาทำเป็นผู้กำหนด หรือทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกัน
4. ต้องทำงานที่รับมาทำนั้นให้ได้ตามที่ผู้ว่าจ้างกำหนด

### 3. ประเภทผู้รับงานมาทำที่บ้าน แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

**1. ผู้รับงานด้วยตนเอง (Contract Workers)** หมายถึง ผู้รับงานที่รับงานมาจากผู้ว่าจ้างด้วยตนเองและทำงานที่รับมาทำโดยลำพัง หรืออาจมีผู้ช่วยทำงาน รวมถึงผู้รับงานที่ทำงานด้วยตนเองและบางครั้งมีการส่งงานให้ผู้อื่นทำ โดยผู้รับงานด้วยตนเองนั้นมีรายได้จากงานที่รับมาทำตามทีตกลงกับผู้ว่าจ้าง

**2. ผู้ช่วยผู้รับงาน (Unpaid Homeworkers)** หมายถึง ผู้ช่วยทำงานที่ผู้รับงานด้วยตนเองรับมาและอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับผู้รับงานด้วยตนเอง โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือรายได้จากงานที่รับมาทำ

**3. ผู้รับช่วงงาน (Subcontractors)** หมายถึง ผู้ที่มีรายได้จากการรับงานมาจากผู้ว่าจ้างและนำงานดังกล่าวมาให้ผู้รับงาน โดยที่ผู้รับช่วงงานมิได้เป็นผู้ทำงานที่รับมาด้วยตนเอง แต่มีรายได้จากผู้ว่าจ้างตามจำนวนหน่วยของงานที่ให้ผู้รับไปทำที่บ้าน การรับช่วงงานอาจมีหลายช่วงได้

### 4. อายุ

หมายถึง อายุเต็มปีบริบูรณ์นับถึงวันคล้ายวันเกิดครั้งสุดท้าย ก่อนวันสัมภาษณ์

### 5. การศึกษาสูงสุด

หมายถึง ชั้นหรือปีที่สอบไล่ได้เป็นครั้งสุดท้าย ไม่รวมวิชาที่พระยะสั้นที่ไม่มีวิชาสามัญสอน เช่น ตัดผม ตัดเสื้อ ซ่อมวิทยุ เป็นต้น นับถึงวันก่อนวันสัมภาษณ์

**ระดับการศึกษาที่สำเร็จ**ได้จำแนกการศึกษาตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ดังนี้

1. **ไม่มีการศึกษา** หมายถึง บุคคลที่ไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียน หรือไม่เคยได้รับการศึกษา

**2. ต่ำกว่าประถมศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือชั้น ม.3 เดิม

**3. สำเร็จประถมศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือชั้น ม.3 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

**4. สำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.3 ม.ศ.3 หรือ ม.6 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

## **5. สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย**

**5.1 สายสามัญ** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.6 ม.5 หรือ ม.8 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

**5.2 อาชีวศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพที่เรียน ต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยมีหลักสูตรไม่เกิน 3 ปี และไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

**5.3 วิชาการศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาการศึกษา (การฝึกหัดครู) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

## **6. อุดมศึกษา**

**6.1 สายวิชาการ** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษาหรือสายวิชาการโดยได้รับวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาตรี โท เอก

**6.2 สายวิชาชีพ** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษา หรือสายวิชาชีพ ที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือเทียบเท่าอนุปริญญา ปริญญาตรี

**6.3 สายวิชาการศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาการศึกษา และได้รับประกาศนียบัตรระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี โท เอก

**7. อื่น ๆ** หมายถึง อาชีวศึกษาระยะสั้น และบุคคลที่สำเร็จการศึกษาที่ไม่สามารถเทียบชั้นได้

## **6. อาชีพ**

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานซึ่งบุคคลนั้นใช้เวลาทำเป็นส่วนมากในระยะเวลาที่กำหนดหรือเวลาที่อ้างอิง สำหรับผู้ที่ทำงานมากกว่า 1 อย่าง อาชีพหลักจะหมายถึง อาชีพที่มีชั่วโมงการทำงานมากกว่า หรืออาชีพที่ให้รายได้มากกว่าในกรณีที่ชั่วโมงการทำงานเท่ากัน การจัดจำแนกประเภทอาชีพใช้ตาม การจัดประเภทอาชีพตามมาตรฐานสากล (International Standard Classification of Occupation, 1988 หรือ ISCO-88) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

## **7. อุตสาหกรรม**

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของกิจการของสถานที่ที่บุคคลนั้นทำงานอยู่ รวมทั้งอุตสาหกรรมภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตร ซึ่งการจัดจำแนกประเภทอุตสาหกรรมใช้ตาม การจัดประเภทอุตสาหกรรมตามกิจกรรม

## 8. การรวมกลุ่ม

หมายถึง กลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการทำงานทุกขั้นตอนไม่ว่าเป็นการลงทุน การขาย งานอื่นๆ ของกิจการ ที่ทำตลอดจนการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจจะระเบียบจัดตั้งหรือไม่ก็ได้)